AfD groot, maar niet grootste in Oost-Duitsland

Achtergrond - 2 september 2019 - Auteur: Wiebke Pittlik

De AfD is in de Oost-Duitse deelstaten Brandenburg en Saksen tweede partij geworden. In Saksen is de CDU de grootste gebleven, in Brandenburg de SPD. De vrees dat de relatief nieuwe, rechts-populistische AfD als sterkste uit de strijd zou komen, werd niet bewaarheid, maar de verliezen voor de gevestigde partijen zijn groot. Wel namen opvallend veel kiezers de moeite naar de stembus te gaan.

Eerst wat opmerkelijke feiten van deze deelstaatverkiezingen: Onder jonge kiezers (jonger dan dertig jaar) werd de AfD in Saksen met 22 procent van de stemmen de grootste partij, gevolgd door de Groenen met 19 procent. In Brandenburg zetten de meeste jonge kiezers hun kruisje bij de Groenen (23 procent) al is het verschil met de AfD maar 1 procent, constateert de krant Der Tagesspiegel.

Bento, de jongerensite van Spiegel Online, probeert dinsdag te verklaren waarom jonge Oost-Duitsers op de AfD stemmen. Ze willen vooral niet op CDU of SPD stemmen en zien het als een normale - en niet als een rechtsradicale - partij. Volgens socioloog Matthias Quent wordt er in deze deelstaten te weinig aan maatschappijleer gedaan, waardoor jongeren vooral door hun ouders over politieke kwesties horen. De teleurstellingen en angsten van de ouders worden overgenomen door de jongeren.

Ook opvallend is het verschil in stemgedrag tussen mannen en vrouwen. In beide deelstaten was de AfD onder de mannelijke kiezers de populairste partij. Vrouwen kozen in Brandenburg vooral voor de SPD en in Saksen vooral voor de CDU.

> Bei den Landtagswahlen gibt es große Unterschiede zwischen den Geschlechtern:
> Während die Frauen in #Sachsen mehr CDU und in #Brandenburg mehr SPD gewählt haben, ist die AFD bei den Männern in beiden Ländern stärkste Kraft.#LTWSachsen #LTWbb pic.twitter.com/bI4Ftb3FUc
>
> — ZDF (@ZDF) September 1, 2019

De opkomst was met ruim 60 procent hoog. Bij de vorige deelstaatverkiezingen in 2014 was die onder de 50 procent.

```
Voorlopige uitslag
Saksen:
CDU:            32,1 procent
AfD:            27,5 procent
Die Linke:     10,4 procent
Die Grünen:   8,6 procent
SPD:             7,7 procent
FDP:             4,5 procent

Brandenburg:
SPD:             26,2 procent
AfD:             23,5 procent
CDU:             15,6 procent
Die Linke:      10,7 procent
Die Grünen:    10,8 procent
BVB/FW:         5 procent
FDP:               4,1 procent
```

Gewonnen hebben de AfD en de Groenen. In Saksen heeft de AfD - die 5 jaar geleden 9,7 procent van de stemmen haalde - haar resultaat bijna verdrievoudigd. De partij heeft daar vooral mensen die eerder niet stemden, weten te mobiliseren, blijkt uit cijfers van de ARD. Ruim 84.000 stemmen kwamen van voormalige CDU-kiezers, 27.000 van oud-Linke-stemmers.

De liberale FDP heeft in beide deelstaten de kiesdrempel niet gehaald en krijgt dus geen zetels. De FDP heeft in de voormalige DDR nooit echt voet aan de grond gekregen.

Ook opvallend is dat het beeld dat kanselier Merkel het in Saksen en Brandenburg heeft verbruid, niet wordt onderschreven door de uitkomsten van de kiezersenquete van de ARD. Ze is de populairste nationale politicus, iets meer dan de helft van de ondervraagden is tevreden met het werk van de kanselier. Meer dan de helft is overigens ontevreden over het werk van de bondsregering.

Op de uitgebreide verkiezingssite van de ARD zijn de uitkomsten in detail te bekijken. Goed om te weten: De kiezers konden twee kruisjes zetten op hun stemformulier: Eén voor een kandidaat uit hun kiesdistrict en één voor een partij. Meer uitleg over het Duitse kiesstelsel in ons naslagwerk.

Ophef ontstond er zondag over de presentatrice van de verkiezingsavond op televisie, Wiebke Binder. Die werkt normaal voor de bij de ARD aangesloten omroep MDR. Binder noemde een coalitie van CDU en AfD een '*bürgerliche Koalition*', een coalitie van het burgerlijke midden. Dat is volgens veel kijkers een '*Verharmlosung*' - een vergoeilijking- van de AfD, die een rechtervleugel heeft die is vervlochten met extreemrechts en neo-nazi's. De AfD zelf verklaarde zich zondagavond tot volkspartij.

Coalities

De uitslag maakt coalitievorming vooral in Saksen moeilijk. Minister-president Kretschmer (CDU) regeert nu nog met de SPD, maar dat zal niet meer gaan. Een zogenoemde Kenia-coalitie van CDU, SPD en Groenen (naar de kleuren van de Keniaanse vlag) lijkt getalsmatig mogelijk, maar in Saksen liggen de CDU en de Groenen inhoudelijk ver uit elkaar. Samenwerken met de AfD is voor de CDU uit den boze en een minderheidsregering wil Kretschmer ook niet.

In Brandenburg regeert de SPD van minister-president Woidke met Die Linke. Die coalitie heeft nu geen meerderheid meer, maar daar ligt een regering van beide partijen met de Groenen voor de hand.

Commentaren

Prominente CDU'ers noemen de uitslagen in het oosten een alarmsignaal voor de christen-democraten. Dat de partij in Saksen toch nog de grootste is gebleven, is volgens Friedrich Merz te danken aan de campagne van minister-president Kretschmer. "Persoonlijkheden beslissen de verkiezing", citeert de Frankfurter Allgemeine Zeitung hem. Partijvoorzitter Annegret Kramp-Karrenbauer noemt het hoopvol dat zoveel kiezers die normaal thuis blijven, nu toch hebben gestemd om te zorgen dat de AfD niet de machtigste wordt. Het burgerlijke midden, dat zijn wij, maakte ze duidelijk.

De top van Die Linke, de partij die haar wieg heeft in Oost-Duitsland, probeert

interne ruzie over de dramatische uitslag in de kiem te smoren. We moeten nu alles op alles zetten om een betere uitslag te halen in Thüringen, waarschuwde partijleider Katja Kipping volgens de Tagesspiegel. Daar zijn op 27 oktober deelstaatverkiezingen.

Politicoloog Hans Vorländer van de TU Dresden, voorspelt in een interview met de ARD dat de AfD door deze uitslag nog radicaler zal worden. De partij wordt in Saksen en Brandenburg gedomineerd door de Flügel, het meest rechtse deel van de partij. Die zal nu ook in de landelijke AfD aan invloed winnen, denkt Vorländer. "Dat zal de interne machtsstrijd aanwakkeren, waardoor de partij ook veel met zichzelf bezig zal zijn."

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel:
https://duitslandinstituut.nl/artikel/33165/afd-groot-maar-niet-grootste-in-oost-duitsland